

یادیک له شههیدی نهر عهبدولخالیق ماری

ئهحهده دهشتی

له سالی 1983دا له ئهشکهوتهپهشهلهناوچهی ماوهت له پاریزگای سلیمانی که دهکهویتهسهرچومی قهشان نهزیک مهرزی ئیران و ئاوابهکانی سهفرهه زهرون له

کیوی گردهرهشه له شورشیه ئیلولی مهزن دا له گهل شههیدی نهر عهبدولخالیق ماری براو ماموستای زانام بهیهکهوه پیشمههرگه بووین ، له بهشی پراگه یاندنی شورش له مهکنه بی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان دا لهو پوژگارانه دا کارمان دهکرد و کۆمهله له پیشمههرگه و ماموستا و سیاسه تمه دارانی رو شه نیبر وهک پیشمههرگه یهک له چاپخانهی خهبات و ئیزگهی دهنگی کوردستان دا له پیزی شورشیه ئیلولی مهزن دا بووین و دلسوژانه بو پاپه راندنی کارو بارهکانی پراگه یاندنی شورشیه ئه و سهرده مانه شهوو پوژ کارمان دهکرد و له تیکوشان دا بووین ، زورمان شایی به خۆمانه وه دههات کهوا پیشمههرگه یین و شهرفی بهشدار بوونمان له شورشیه ئیلولی مهزن دا پین براره وه له گهل هه فالانمان دا پیشمههرگه ی کوردستانین و لهو ریگه وه گیانمان دهکه یین به قوربانی کوردستان ، تازه بوو که ئیزگه ی دهنگی کوردستانی عیراق دامه زیندرا بوو

، واتە لە 1963.9.28 دا ئەو دەنگە زولالە لە کوردستانی نازاد و پرگار کراو دا دەنگی دەداپەووە و دەستی بە کارو بلاو کردنەوێی یەکەم بەرنامەکانی خۆی لەسەر خاکی کوردستانی دوور لە ژێر چنگی زۆر و ستەم و چەوساوەیی و درێندەیی داگیرکەرە مەرۆ کوژەکانی چەپەل دا لە و ئەشکەوتەپشە دامەزرا بوو ، بەرنامەکانی خۆی بە کوردی بە هەردو شێوەکەى سۆرانى و بادینى و بە زمانى عەرەبى دەستى بلاو دەکردهووە و دەستى بە کار کردن کرد ، بۆ یەکەمجار کە دەنگى کوردستان لە دایک بوو بۆ ماوەى سعاتىک و پاشانىش کرا بە سعات و نوێک سعاتىک بۆ کوردی و نیو سعاتىش بۆ عەرەبى بەرنامەکانى خۆى بلاو کردەووە ، هەموو خەلکى کوردستان بە تايپەتى لەشکرى شۆرسگىرى کوردستان دلیان بەو ئیزگە یە گەلێ شاد بوو بوو داخەکەم هەرچەند جەهای ئیزگە کەمان زۆر بێن هیز بوو دەنگى کەم دەپۆیى ، بەلام هەر جینگەى خۆشەویستى دلخۆشى بوو بۆ هەموو کوردیەک کە دەیان بیست ئیزگەى شۆرس کراوەتەو ، هەر لەو روژگارانهو دەنگى کوردستان بەمۆزىکى چەمى ریزان و سرودى پێشمەرگەین بە هەلمەتین دەکرایەووە کە لە دواى مۆزىکى چەمى ریزان سرودى پێشمەرگەین بە هەلمەتین لێ دەدرا و ئەوسا بەرنامەکانى خۆى بلاو دەکردهووە، بەرنامەکانى ئیزگەى دەنگى کوردستان هەرچەند کەم بۆ سعاتىک بوو بەلام زۆر بە رێک و پێکى بوون و زۆر سەرکەوتوانە لە قەد پالێ گرده رەشەووە لەناو ئەو ئەشکەوتەووە بەشێوەیەکی پوخت کارى خۆى دەکرد و بەرپۆوە دەجوو ، بەرنامەکانى بەشى کوردی دەنگ و باس و وتارى سیاسى و کاروانى شەهیدان و هەمانەى در و وێژەو شیعەر و هونەر و کەلتورى کوردی بوون . ئەو سەردەمانە هەموو پێشمەرگە یەکی کوردستان هەتا بلێی دلشاد و پەر لە هیواو ورەى بەرز و پەر لە گەش بینى بوون بۆ کوردستان ، هەموو پێشمەرگە یەک کوردستانی لە بیبلەى چاوی خۆى خۆشتر دەویست و گیانى شیرینى خۆى و ژيانى خۆى دەکرده قوربانى بۆ کوردو کوردستان ، زۆرمان شایى بە خۆمانەووە بوو کە لە رێگەى کوردستانی نازیزمان دا خەبات دەکەین و پێشمەرگەى راستەقینەى کوردایەتین و وا لە رێگەى کوردستان دا بە یەک دل و بە یەک گیان و باوەرەووە قوربانى ناوات و نامانجە پێرۆزە کانمان و وەدى هینانى نارەزووەکانى شەهیدانى کورد و کوردستانین ، هەستى دوو بەرەکتى و پەر لە یەکتەر بوون و خیانت لە کوردو کوردستان کردن لە ریزی شۆرش دا هەرگیز وەدى نە دەکراو جینگەى نەبوو و کوردستان یە کپارچە بوو هەموو لە هەموو لە ژێر سایەى یەک رابەراییەتى کە رابەراییەتى پارتنى دیموکراتى کوردستان بە سەر کردایەتى بارزانى نەمر بوو خەباتمان دەکرد ، کەبۆ سەرکەوتنى شۆرشى ئەیلولى مەزن دا کەسى درێغى نەدەکرد و لە گەل نەبوونى و ئەو هەموو کەم و کورپەکانى ژيانیش دا باکمان نەبوو ، نانە کولێرەکەى ئەو دەمانە کە لە گەل چاپە داغەکەى ناو گلاسە فافۆنە داغترەکان مان دەخواردو دەخوارەووە بە• لەمنەووە دەنوسا، بەو خواردنه مان دەگوت (رەفوقلعالیه) و نازانم ئەو ناوہ لە چى وەرگیرابوو ، خواردنى هەر سنى جەمەشمان بوو ، خواردنى باش

ھەر بە خەيالمان دا نەدەھات جارو بارە ئەگەر شىكى لىنانى نىسكىنەكە مارقاغاى چىشتىلېنەرى مەكتەبى سىياسىمان كىردىا كە ئەوان لە عىساۋەبوون ئەوسا شۆر دەبوینەۋە و دەچوۋىن لەوئى قاولتتەكمان دەكرد ، بەلام لە گەرئانەۋەمان لەسەر كەۋتتى ھەۋرازە سەختەكەى گىردەپەشە بەرەۋ ئەشكەۋتەرەشە ئەۋا لە كۈنە لوتمان دەھاتەۋە ، ھەر يەك لە ئىمە مانگىن چەند قىرۇشىكىمان لە مەكتەبى سىياسىۋەھە يارمەتى پىن دەدرا و ، كە سەرمانگ دا دەھات ئەۋابە نۆرە دەچوۋىن بۇ شارى ماۋەت بە پۇژىك ھەموومان خەرج دەكرد و ئەوسا دەگەرپاينەۋە ئەشكەۋتەكەمان ، يادى ھەقالان بەخىر ، ئەۋەى كەماۋە ھەزاران ھەزار سالا و و خۇشەۋىستىم بۇيان و ئەۋەى كە نەشماۋە سەرى پىز و نەۋاشيان بۇ گىانى پاكى نەمىريان دادەنەۋىنم ، ئەۋ كاتانە بەپىز كاك حەبىب موحەممەد كەرىم لىپىرسراۋى بەشى راگەياندىن بوو ، كەبەداخەۋە ھەمىشە بە عارەبى دەپەيغى چونكە كوردى باش نەدەزانى ، كە پىۋىستىشمان بە دارى سوتاندىن دەبوو ئەۋا كاك حەبىب دەھات و بە عارەبى دەيگوت (ھەبىۋو يا جەماعە) ئىمە دەمان زانى كە واتەھەموتان نامادەبن و بچىن لە قەد پالى گىردە پەشەۋە دارى سوتان كۆ بگەينەۋە ، ئەوسا ھەموومان بەيەكەۋە بە شاخ ۋەردەبوۋىن و دارمان بەشى ھەفتەيەك بۇسوتاندىن كۆ دەكردەۋەۋە ئەۋكاتەبەسەر شانمان دا دەمان ھىتايەۋە و دەگەرپاينەۋە بىكەكەمان .

نەمر شەھىد عەبدولخالىق مارق مەۋىيەكى پىشمەرگە ۋخەبات گىرو دىلسۆزو پىرۇفېسۆرى ئەلەكترۇن و ئەتتىنا و كوردىكى ماندو نەناس و بە تواناۋ نەترس و مەزن و مەۋىيەكى ديارو تا بلىي ھەلگەۋتوۋو بوو پىر بە ماناي ئەم وشانەۋە ، پىم وايە كە كەسايەتەكى ۋەك ئەۋ مامۇستاۋ دىلسۆز و ئەندازيارەى ۋەك خۇى زۆر بەكەمى لە كوردستان دا پەيدا دەيىت ، ھەست و بىرى پاكى كوردايەتى و تواناۋ زانايى لە بارەى ئەلەكترۇن و ئەتتىناۋە ھەتا بلىي لە ئاستىكى بەرز دابوو كە مەۋىيەكى ۋەك خۇى لىي بدوئەت ، ئەۋ ھەمىشە باۋەپى ۋابوو كە دەبى كوردستان سەربەخۇبىن ، ھەزاران جار دەيگوت : تا ئەۋ پۇژەى كە ئالاي كوردستان لەھەموو كوردستان و لە سەر بالاخانەى نەتەۋە يەك گىرەۋەكان لە جىهان دا سەربەرزانە نەشەكتەۋە ئەۋا گەلى كورد قەت قەت ئۇخەى لە خۇيا ناكات و كوردستان ھەرگىز خۇشەخت نايىت و نەيارانى كورد ۋاز لە كوردو كوردستان ناھىنن ، دەيگوت ئەمەش بە خەبات و تىكۇشانى دىلسۆزانەۋە زانست و زانبارى ۋەدى دىت ، ھەر چەندە كە گەلى كورد زانا بىت ھىشتان ھەر كەمەۋ تەنيا بە زانين بەرەۋ رىزگارى كوردو كوردستان دەپۇين . دەيگوت نەمردباين و رىزگارى كوردستانمان بدىبايەۋ ئەوسا بچوبايەۋە شاره دىرېنەكەى خۇمان و لەوئى دەستمان بە كاسبى كىردن لە پىناۋى گوزەرانى ژيانى خۇمان بىكردبايەۋە بە مال و مندالانمان شاد بىبايەۋە ، ئەۋ ھەرگىز چاۋى لە ھىچ پايدەكەۋە يان سود ۋەرگرتن بۇ خۇدى خۇى و دەۋلەمەند بوۋونى بە ھۇى شۇپش و كوردايەتى كىردنەۋە ۋە نەبوو ، ئەۋ ھەمىشە دەيگوت من ھىچم بۇ تاكە كەسى خۇم لەرى و بەھۇى كوردايەتى كىردنم و بە

ناوی بوونم به پیشمه‌رگه‌ی کوردستان یان لیپرسراوه‌تی بوونم له ناو شۆرش هه‌رگیز ناوێت و ناشمه‌وێ که له‌م پێگه‌وه هه‌رگیز خۆم ده‌وله‌مه‌ند بکه‌م ، چونکه ده‌وله‌مه‌ند بوون له‌م پێگه‌وه واته‌دزی کردن له‌ خه‌لکی کورد ، نه‌و خاوه‌ن هه‌یج پاره‌و پولیک نه‌بوو ، زۆر جارن که که‌وشه‌که‌ی پاشی لێ پارچه‌پارچه‌ ده‌بوو به‌لام داوای یارمه‌تی نه‌ ده‌کرد و ده‌یگوت پاره‌یه‌کم بۆ براوه‌ته‌وه ده‌بێ ته‌نیا به‌و پاره‌یه‌ بژیم که مافی خۆمه ، به‌لام نه‌وه‌ی که له هه‌موو شتی مه‌زنتره نه‌و نه‌مره هه‌یبوو نه‌ویش هه‌ستی پاکێ کوردایه‌تی و زانست و زانیاری له هه‌موو بواره‌کانی کومه‌لایه‌تی و سیاسی و نه‌له‌کترونی و نه‌تیناوه بوو ، نه‌و هه‌یژایه نه‌مره هه‌ستی نه‌وه‌نده به‌رز بوو که پوژی له پوژان هه‌یج بیری له پاره‌و پوول و ته‌ماع له پێگه‌ی نامه‌شروعه‌وه نه‌ ده‌کرده‌وه ، نه‌و له هه‌موو بواریکه‌وه تا بلیی شاره‌زاو لێ هاتوو و دلسۆز و مامۆستا بوو ، شه‌وو پوژی بۆ نه‌وه‌ی که بتوانی ده‌نگی شۆرش به‌ کورد و جیهانیان له پێگه‌ی به‌ هه‌یز کردنی ئه‌نگه‌ی ده‌نگی کوردستان دا بگه‌یینه‌ی و نه‌ده‌وه‌ستاو خۆی زۆر ماندوو ده‌کرد ، نه‌و هه‌ر له یه‌که‌م پوژی دامه‌زراندنی ده‌نگی کوردستان وه‌ک به‌ر پرسپاریکی کاریگه‌ر له ئه‌نگه‌ی ده‌نگی کوردستان دا تا نه‌و پوژه‌ی که دوژمنانی کوردو کوردستان خه‌نجه‌ریکی ژه‌هراویان له پشته‌وه‌را له شۆرشه‌ی ئه‌یلولی مه‌زن داو کوردیان توش به‌و کاره‌ساته مه‌زنه‌که‌ی ساڵی 1975 کرد و نه‌و زاته به‌رپرسیاری ئه‌نگه‌ی ده‌نگی کوردستان بوو پوژی له روژانه‌ی کۆلی نه‌داو له ژێر بۆمباران و ناخۆشته‌ری روژانی سۆرش دا هه‌ر خه‌باتی کرد ، نه‌و مرۆیه‌کی زاناو هه‌تا بلیی لێ هاتوو و دلسۆز و ماندوو نه‌ناس بوو ، هۆکاری شه‌هید کردنه‌ی هه‌ر نه‌وه بوو که دوژمنان ده‌یان زانی زاتیکی زاناوه‌ی لێ هاتوو و هه‌له‌که‌وتوووی کورده‌ بۆیه که بپاری ترۆر کردنیان دا و ترۆریستیان ده‌ستیان بۆ درێژ کردو له به‌ر ده‌رگای ماله‌که‌ی خۆی له ساڵی 1985 دا له شاری هه‌ولێری دێری ترۆریان کرد و شه‌هیدیان کرد هه‌زاران هه‌زار سلاو له گیانی پاکێ نه‌و زاته شه‌هیده نه‌مره و هه‌قاله دێرینه‌م مامۆستاو پیشمه‌رگه‌ی نه‌ندازیاری نه‌له‌کترونی و نه‌تینا شه‌هیدی نه‌مر کاکه‌ عه‌بدوولخالیق مافی هه‌رده‌م له یادمان ، هه‌زاران تف و نه‌فرینه‌ی له داگیرکه‌رانی بکوژ و ترۆریست و نه‌بارانی کوردو کوردستان .

18.1.2004